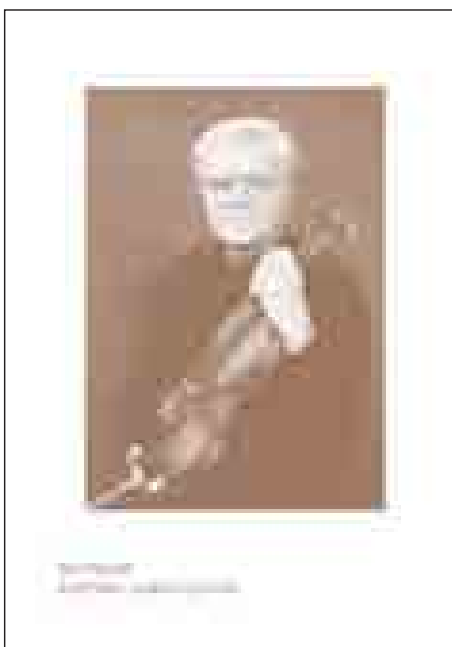

Jiří Hlaváč:
Josef Suk – pokus o portrét

Jaromír Havlík

Jiří Hlaváč

Josef Suk – pokus o portrét

Praha, Nakladatelství AMU 2018,
301 stran, obrázky v textu,
obrazová příloha. ,
ISBN 978-80-7331-468-2.

Odborná literatura o interpretech není v souhrnném pohledu nijak početná. Skladatelé jsou na tom nesrovnatelně lépe jak v početnosti, tak i v žánrové rozmanitosti spisů o nich vyprodukovaných. Skutečných seriózních monografií o hudebních interpretech je doslova jako šafránu, typické jsou zde spíše spisy memoárové, popularizační, eventuálně přímo oslavné. Do této oblasti lze zařadit i nový titul Jiřího Hlaváče s příznačným názvem *Josef Suk – pokus o portrét*. V dimenzích svého žánru je to spis dobrý, napsaný s entuziasmem i neoddiskutovatelnou znalostí potřebných reálií. Autor v knížce předvedl solidní výkon opřený nejen o dlouhodobý osobní kontakt s osobností českého houslisty světového formátu, nýbrž i o poměrně široký vědomostní potenciál jaksí „z okolí“ umělce a jeho celoživotních všestranných aktivit s uměleckou tvorbou špičkového interpreta na prvním místě. Autor sám v sobě nezapře aktivního a všestranného umělce, kterému právě tato skutečnost dovolí odkrývat celou řadu seriózních (a často jen zdánlivě samozřejmých) skutečností i prostých, zajímavých detailů z uměleckého prostředí.

Základem knížky jsou osobní autorovy vzpomínky na blízkého člověka, s nímž byl autor, jak by tendence textu mohla

nezřídka napovídat, takřka v každodenním styku, jehož lidské i umělecké bytí poznal důkladně a ze všech představitelných stránek. Jistěže je toto východisko doplněno množstvím dalších zprostředkovaných informací získaných jak četbou písemných zdrojů, tak i metodou, kterou dnes shrnujeme pod pojem oral history. Jednotlivé výkladové partie jsou pravidelně uvedeny „preludiem“ – jakousi k obecným pravdám nasměrovanou autorovou úvahou, na niž pak navazuje příslušná narativní partie s využitím mnoha konkrétních údajů z různých zdrojů. Tak se postupně zaplňuje portrét J. Suka, který má nejspíše povahu mozaiky, tj. obrazu složeného z množství většinou ústrojných (o té menšině neústrojných se zmíním níže) prvků. Není to zajisté portrét úplný, je to – rovněž zajisté – pohled výsostně osobní, a tudíž, sit venia verbo, jednostranný, neboť tomu z podstaty věci jinak ani být nemůže. Autor se, pravda, soustavně snaží líčení různých zážitků a událostí prožitých v blízkosti Josefa Suka prokládat jakýmsi zobecňujícími úvahami a souhrny na všeliká témata vyvěrající z partií řekněme více rázu kronikářského. Toto Hlaváč opravdu umí, má pro to jednak osobnostní předpoklady, jednak letitou praxi osvědčeného popularizátora a vykladače hudby i věcí souvisejících – a rovněž zde tento svůj potenciál náležitě využil. Ten charakteristický sklon k mentorství v autorovi zase nezapře dlouholetého pedagoga. V průběhu textu se na „scéně“ postupně objeví celá řada postav ze širokého okruhu pojednávané problematiky: některé více, jiné se jen epizodicky mihnou, jinak je to ovšem jasné sólo pro dva – Josefa Suka a Jiřího

Hlaváče. Jsou dokonce úseky, v nichž bych to pořadí klíčových aktérů i přehodil. Hlaváč jako by měl svého „hrdinu“ ustavičně pod dohledem a pouze v oněch výše zmíněných objektivizujících souhrnech a úvahách ho na chvíli pustí z očí. Jemu samotnému se naopak příliš nedaří ustoupit v některých momentech poněkud do pozadí, aby dodal vytvářenému portrétu svého hrdiny výraznější kontury. Tento podtón cítím v celkovém naladění knížky prakticky ustavičně. Je to tak správně či ne? Netroufám si soudit.

Knížka je psána čtivým publicistickým stylem, který vcelku šikovně přepíná mezi střízlivou věcností a poetickou květnatostí: to je záležitost dosti originálního stylu, k němuž Hlaváč s podporou svých osobnostních dispozic dospěl po léta pěstovanou hudebně popularizační a publicistickou činností (nejmž v Českém rozhlase, ale nejen tam). Styl občas zabrousí tu do roviny mentorské, onde zase k určité básnivosti: obojí, je-li přiměřeně dávkováno, nemusí být celkovému dojmu z textu nijak zásadně na škodu. Je zde zjevná snaha skloubit odborný (u Hlaváče nikdy ne suchopárny) a poetický jazyk, je zde i spousta výroků a stylistických obrátů metaforického charakteru – náznakových, které mi, bohužel, ne vždy připadaly poeticky působivé a srozumitelné: přiznávám, že můj intelekt je poněkud mdlý, má nátura celoživotně konzervativní, ale podtitulová sekvence „ – pokus o portrét (a hudební přikázání)“, kterou čteme hned na titulní stránce knížky, je mi nesrozumitelná, a to i ve funkci (zamýšlené) metafory. Knížka samozřejmě není (a ani nechce být) ucelenou monografií. Je to série uspořádaných

epizod ze zážitků, které Hlaváč v Sukově blízkosti osobně zažil nebo o nichž získal svědectví od jiných osob. Faktograficky mu určitě pomohly konzultace s manželkou J. Suka a samozřejmě existující sukovská literatura – pravda v oblasti odborných muzikologických textů povážlivě nepočtená, ale v tom není osobnost J. Suka žádnou výjimkou. Protože Hlaváčův spis není spísem odborně muzikologickým (na což autor hned v předmluvě upozorňuje), vyhnu se důsledně hodnocení odborné terminologie, která se v textu tu a tam objeví, neboť by to vůči základní povaze a nasměrování posuzovaného spisu bylo vlastně nespravedlivé. Sympaticky na mne působila např. partie hodnotící počáteční etapu Sukova uměleckého vývoje ve světle dobových recenzí v *Hudebních rozhledech* koncem padesátých let (s. 86–93) nebo partie na s. 127–131 uvádějící rozsáhlou citaci z nezveřejněné studie Jaroslava Šedy *Houslista Josef Suk*. Pilíř světovosti české hudební interpretace po roce 1945, která obsahuje styl velmi odlišný od stylu Hlaváčova – věcný, vyargumentovaný a zásadně odpoetizovaný. Bohužel komentář k tomuto, jak vidno cennému, textu je v Hlaváčově knížce minimální – spíše žádný. Toho by na tomto místě bylo třeba a možná i publikování celého textu dotýčné studie v příloze. Budoucí Sukův monograf se s ním každopádně bude muset vyrovnat. Cenná je i sonda do Sukovy interpretace děl Albana Berga, Bohuslava Martinů a Antonína Dvořáka (s. 242–249). Sukovo pojetí Bergova houslového koncertu bylo eminentní a je věru správné, že do této sondy bylo zařazeno. Tato partie má sympaticky našlápnuto

i ke skutečné teorii interpretace – škoda, že jen v tak malém rozsahu.

Kvalitní je obrazová příloha zahrnující jednak sérii obrázků porůznu rozmístěných přímo v textu, jednak i ucelenou obrazovou přílohu na konci. Vzorně vybavená je konečně i dokumentační příloha a v ní pak především soupis Sukovy diskografie a rozhlasových nahrávek včetně pořadů se Sukem a o Sukovi. Ty jsou sestaveny podle moderních, mezinárodně normalizovaných bibliografických zásad a mohou být jednou cenným informačním zdrojem Sukovu monografu.

Typografické a knihařské zpracování knížky je zdařilé: knížka „o jedenácti preludiích a deseti příkázáních“ má dokonce tvrdé desky, což je u produkce Nakladatelství AMU úkaz spíše neobvyklý. To kvituji s povděkem zvláště s ohledem na poslání publikace a význam osobnosti, jíž je zasvěcena. Výtvarník se evidentně snažil vyjít vstříc určité zvláštnosti Hlaváčova textu a oddělil jednotlivé kapitoly ještě různobarevnými vloženými listy. Co mi na celkovém uspořádání textu poněkud vadí je, podle mého soudu, přetíženost různými podtituly, motty, citáty okřídlených výroků a nadto ještě jakýmsi desaterem příkázání. Tady vstupuje do hry známá zásada certi sunt denique fines. Jako téměř ve všech případech tohoto typu platí, že co se přemnoží, začíná škodit: ta hypertrofie citátů, přísloví, mott etc. zde škodí přinejmenším formálně – oslabuje pocit jednodlosti textu, tříští ho do úseků oddělených vzájemně víc, než by bylo třeba. Jelikož všechny tyto doplňky mají účast i na formálním členění textu, narušuje se tím nezřídka i souvislost kontextu obsahového.

Z celé publikace je znát, že Hlaváč Suka znal opravdu důvěrně, že s ním strávil hodně času diskusemi na různá témata, a jeho vidění i hodnocení Sukovy osobnosti je po této stránce důkladné a promyšlené. Vzniká tu obraz skutečné „hvězdy“, která

svou hvězdnou velikost nedávala nikdy na odív, umělce skromného, pracovitého a maximálně odpovědného. To je, myslím, hodnocení nejen subjektivní, nýbrž i poučené, spravedlivé, a tudíž i s parametry objektivnosti.